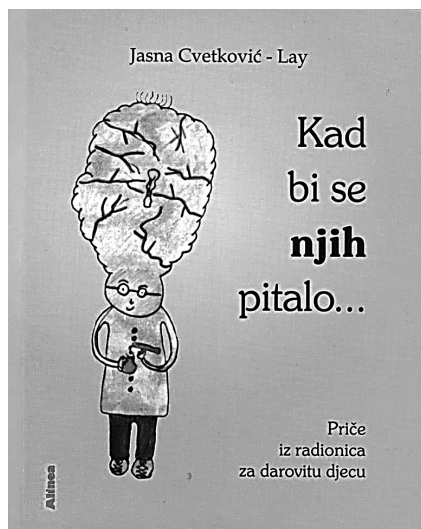

Kad bi se njih pitalo – priče iz radionica za darovitu djecu, biblioteka *Darovito dijete*, Alinea, Zagreb, 2010., 108 str.

Darovitost zahtijeva hrabrost.
Georg Brandes

O darovitoj djeci napisane su brojne knjige. U njima možete pročitati o definicijama i područjima darovitosti, emocionalnim karakteristikama darovite djece, iz kakvih obitelji potječu, koji se problemi javljaju u njihovom školovanju i još mnogo toga. No, sve te knjige neće vas uspjeti u potpunosti pripremiti za stvarni susret s darovitim djetetom. Za trenutak kad se pred vama pojavi osmogodišnjak koji bez problema radi u excellu, napravi power point prezentaciju, a onda uzme svog medu i ode s njim u krevet... Ili kad šestogodišnja curica u prvome razredu na pitanje

Zašto je krv crvena? odgovara da je *to zbog spajanja željeza s kisikom, isto kao kad nešto zahrđa, kažemo da je oksidiralo, dakle spojilo se s kisikom i pocrvenilo.*

Autorica ove knjige, Jasna Cvetković Lay, pretočila je svoje petnaestogodišnje iskustvo u radu s darovitom djecom u deset zanimljivih i vrlo dojmljivih priča. Stranicu za stranicom, pred nama se nižu likovi darovitih mališana, njihove radosti i tuge, problemi i izazovi.

Doznajemo tako o njihovoj izraženoj socijalnoj osjetljivosti i osjećaju za pravdu i nepravdu. Nešto što mnogi odrasli nemaju ni u tragovima. Doznajemo i o čestom odstupanju od tipičnih „normalnih“ ponašanja za dječake i djevojčice, o dječacima koji plaču i dominantnim djevojčicama. O tome koliko su ta djeca zbog svoje darovitosti neumorna, zahtjevna i naporna za one koji rade s njima. O tome kako se suočavaju sa svojim uspjesima i svojim strahom od neuspjeha. O školi koja najčešće vrlo brzo prestaje biti veselje i postaje muka. Što uopće raditi u razredu kad sve što od vas traže – uglavnom već znate? Što kad vam, kao što kaže jedna sedmogodišnjakinja, *savjetuju da radite samostalno, a onda ne smiješ opisati jabuku kako je ti vidiš nego prema nekim tuđim natuknicama?* I što da rade roditelji sa svojim pametnim, ali nekonvencionalnim djetetom koje poštuje samo stvarne autoritete i socijalno je

„neprilagođeno“? Doznajemo mnogo i o roditeljima; o onima koji uspijevaju prepoznati što njihovom djetetu treba, ali i o onima koji se u toj zahtjevnoj situaciji i nisu najbolje snašli.

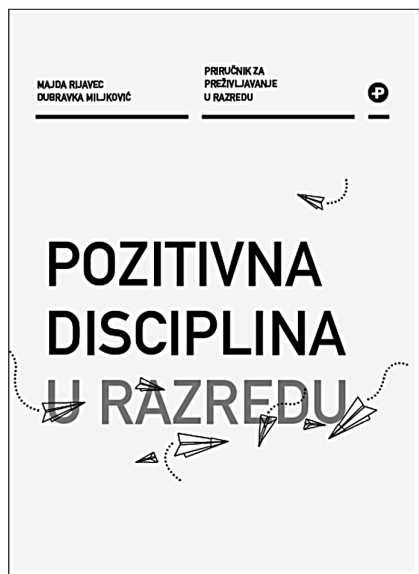
U svakoj od priča autorica vrlo iskreno navodi svoje dileme i frustracije. Kako odgajati ovakvu djecu? Što će se dogoditi kad se njihova socijalna osjetljivost i idealizam susretnu s realnošću? Kad otkriju nedostatak ideala u svojih roditelja i učitelja ili nepravdu i licemjernost društva koje ih okružuje? Je li dobro da roditelji prihvate djecu onakvom kakva jesu i ne nameću im stereotipne spolne uloge koje djeci ne odgovaraju? Ili je bolje da djecu ipak pokušavaju učiniti „prilagođenijom“ očekivanjima okoline? Kako ne postati fasciniran pameću i inteligencijom svoje djece i kako u svemu zadržati dozu „zdravog razuma“? Što s roditeljima koji odgovornost za svoje darovito dijete prebacuju na druge i kojima je darovitost isprika za nepristojnost i nedostatak kućnog odgoja? Kako pomoći učiteljima i učiteljicama da škola ne postane mjesto u kojem *učenje prestaje biti veselje, a djeca počinju raditi samo ono što moraju, manje ili više isključeni, dobivajući manje nego što bi trebali i dajući sve manje od onog što bi mogli?*

Iako autorica na nekoliko mjesta otvoreno kaže da odgovore – ne zna, njena razmišljanja i iskustva koja je s nama podijelila u ovoj knjizi sugeriraju da odgovore ipak možemo naći. Samo moramo postaviti prava pitanja.

Ovo, dakle, nije jedna od onih knjiga koje vam nude recepte i jednostavna rješenja. Iz jednostavnog razloga što ih – nema. Ova knjiga vam neće dati odgovore, ali će vam pomoći da na pitanja koja vas muče pronađete svoje vlastite. A takve knjige su najbolje. Kao i odgovori koje sami pronađemo. Pritom ne treba zaboraviti da odgovore na neka od ovih pitanja najbolje znaju sama djeca. To se dobro vidi u knjizi koja se zato i zove „Kad bi se njih pitalo...“. Možda bi bilo dobro da to, kao i autorica ove knjige, češće učinimo.

Prof. dr. Majda Rijavec

**Rijavec, M., Miljković, D. (2010).
 Pozitivna disciplina u razredu – priručnik za
 preživljavanje u razredu. Zagreb, IEP-D2**

Otkako su prije desetak godina objavile prvu knjigu iz područja pozitivne psihologije autorice prof. dr. sc. Majda Rijavec i prof. dr. sc. Dubravka Miljković ne prestaju nas oduševljavati novim djelima. Bilo da je riječ o nizu znanstvenih radova, autorskim knjigama, stotinama stručno - popularnih članaka ili o gostovanjima u različitim televizijskim i radijskim emisijama uvijek se iznova potvrđuju izvrsnim, temeljitim znanstvenicama koje na pozitivan način nastoje prikazati i približiti područja psihologije odgoja i obrazovanja, psihologije menadžmenta te svakodnevnog života, kako znanstvenoj tako i široj javnosti.

Knjiga *Pozitivna disciplina u razredu* ima 236 stranica, a čine je devet poglavlja:

I. *Kako pristupiti razredu*, II. *Kako izgleda vaš razred*, III. *Pravila, pravila*, IV. *Male tajne velikih učitelja*, V. *Naučite na primjeru*, VI. *I učenici su odgovorni*, VII. *Suradnja s roditeljima*, VIII. *Što sa samim sobom*, IX. *Male priče iz života*. Knjiga započinje *Predgovorom* i *Uvodom – dva i pol modela školske discipline*, a završava pregledom literature i sažetim životopisima.

Čitatelj je već u u uvodu zaintrigiran pitanjem školske discipline kroz prikaze različitih modela. Od modela pozitivne discipline, asertivne discipline do najnovijeg još necjelovitog modela pozitivne psihologije prema kojem je cilj školske discipline razvoj osobina i vrlina tj. samodisciplina učenika.

U prvom dijelu knjige – *Kako pristupiti razredu* – autorice naglašavaju osnovno pitanje školske discipline koje učitelji često preskaču, smatrajući da je jasno što je prihvatljivo, a što neprihvatljivo ponašanje u razredu? *Može li učitelj biti prijatelj sa svojim učenicima? Na koji način učitelj vodi svoj razred?* - samo su neka od pitanja u koja nas autorice uvode, dajući argumentirane odgovore. Analizirajući rezultate znanstvenih istraživanja, autorice promišljeno primjenjuju iste u našu razrednu sva-

kodnevicu. Pritom ju ne žele prikazati idiličnom i ne okrivljuju nikoga, već potiču pozitivna očekivanja.

U drugom dijelu knjige autorice iznose niz savjeta opisujući strategije rada u razredu. Što i kako raditi u razredu s (pre)više učenika, na koji način uljepšati učionicu, kako organizirati rad, samo su neki od savjeta koji mogu pomoći u stvaranju pozitivnog razredno-nastavnog ozračja. Niz ideja za rad učenika u skupinama ili parovima omogućuju obogaćivanje nastavne prakse i time povećavaju zanimljivost nastavnih sadržaja u cjelini.

U trećem dijelu knjige autorice naglašavaju važnost postavljanja razrednih pravila koja učenicima daju okvir za prikladno ponašanje. Ističu da su jasnoća pravila, te uključivanje učenika u njihovo donošenje, glavni preduvjeti pridržavanja. Osim toga, korištenjem potkrepljenja učenika koji se pridržavaju pravila omogućuje se povećavanje čestine prihvatljivih ponašanja koja dovode do željenih i ugodnih posljedica. Za razliku od potkrepljenja, kazna smanjuje vjerojatnost pojavljivanja nekog ponašanja, a djelotvornost se očituje u prestanku nepoželjnog ponašanja.

Iznoseći „male tajne velikih učitelja“ u četvrtom i petom dijelu knjige, autorice potvrđuju već otprije poznatu sposobnost kako s malo riječi reći puno. Vjerojatno ne postoji učitelj koji se čitajući razredne (ne)zgode, neće prepoznati bilo u lijepim ili manje lijepim situacijama i pri tom pomisliti kako je učinio ono što se moglo u taj čas. Ipak, interpretacija takvih doživljaja iz pera autorica natjera nas da preispitamo vlastite odluke. Čini se da nerijetko zaboravljamo da učenici ne mogu imati poštovanja za učitelja koji se ne može kontrolirati. Navodeći osnovne poteškoće učenika koje utječu na njihovo ponašanje, autorice iznose i preporuke učiteljima kako se nositi s različitim tipovima učenika. I ono najvažnije, ako ponašanje učitelja prema nekom učeniku ne daje željene rezultate, učitelj je taj koji mora promijeniti strategiju sve dok, barem približno, ne postigne svoj cilj.

Iako već na samom početku autorice naglašavaju odgovornost učitelja za stanje u njegovu razredu, šesti je dio knjige posvećen odgovornosti učenika. Problem discipline ne treba shvaćati jednoznačno; nije najvažnije kako se učenici ponašaju kada su u razredu s učiteljem, već kako se ponašaju u cjelini: cilj je odgojiti učenike da se uvijek dobro ponašaju, jer je jedino to ispravno. U ovom dijelu knjige autorice iznose kako najdjelotvornije naučiti učenike preuzeti odgovornost za stanje u razredu (održavanje razrednih sastanaka, prava i dužnosti učenika, samonadgledanje i samokontrola).

Sedmo poglavlje obuhvaća suradnju s roditeljima. Premda rezultati nekih istraživanja pokazuju da učitelji za nedisciplinirano ponašanje učenika najčešće krive roditelje, a roditelji školu, odnosno učitelje, u jednome se svi slažu –informiranost roditelja o lošem i dobrom ponašanju učenika iznimno je djelotvorna metoda. Auto-

rice u ovom dijelu pokazuju kako se može unaprijediti suradnja s roditeljima iznoseći primjere i rezultate ranijih istraživanja.

U osmom poglavlju pod naslovom *Što sa samim sobom*, autorice progovaraju o povezanosti učiteljskog posla i stresa. Brojna istraživanja govore u prilog toj tezi, a autorice nude niz savjeta kako taj stres smanjiti. Osim toga ističu važnost pronalaženja pozitivnih događaja na poslu, onih koje učitelje čine sretnijima, a tako i zadovoljnijima.

Deveto poglavlje promišlja o učiteljskom pozivu, mogućnostima i granicama utjecaja učitelja na učenike. Autorice upozoravaju na nužnost uvažavanja individualnih razlika učenika. Osim toga, upozoravaju na iznimnu važnost učitelja kao autoriteta – učitelj kao normalna, pouzdana osoba na koju se djeca, ako nemaju adekvatnu obitelj, mogu osloniti. Pokazivanje učeniku da smo zainteresirani i spremni pomoći može bitno promijeniti lošu situaciju. Škola ne može popraviti obitelj, ali ponekad može spasiti dijete. U ovom poglavlju autorice razmatraju problematiku video-igara, povezanost radnog iskustva učitelja s njegovom kvalitetom rada, savjete za školske psihologe, te niz drugih situacija iz školske svakodnevnice.

Osnovna ideja ove knjige jest u pozitivnom pristupu učitelja prema učenicima. Učenici nisu bezobrazni da bi nautili učiteljima, nego zato jer ne znaju drugačije. a zadatak je svakog učitelja da im pokažu kako drugačije. To je moguće sve dok učitelji očekuju da učenici mogu naučiti i da se mogu ponašati disciplinirano.

Ova knjiga ne traži krivca za loše stanje u učionici. Namjera ove knjige je ukazati koliko toga ovisi o učitelju i što sve učitelj može (i mora) promijeniti. Uvažavajući sve teškoće na koje učitelji nailaze u svome radu autorice nas hrabre i daju pozitivne primjere kako postići disciplinu u razredu na duhovit način, dobronamjerno, jasnim i jednostavnim jezikom. Ova knjiga predstavlja jedinstven doprinos školskoj praksi, te bi trebao biti osnovni priručnik za rad učiteljima u svakoj školi.

Jednostavno, djela Majde Rijavec i Dubravke Miljković morate obožavati. A kroz ovu knjigu, ponovno obožavate učiteljski posao...

Mr. Tomislava Vidić